

منهای سینما

● مسابقه بین‌المللی کارتون «ماکروناراشکست می‌دهیم» که به تازگی برگزیدگانش را شناخت، با ۲۴۰ اثر راه یافته به سایت و ۳۸۸ اثر برای نمایشگاه و کتاب به کنار خود پایان داد. توصیه به نکات بهداشتی، رعایت فاصله اجتماعی و ماندن در خانه از مهم‌ترین موضوعاتی است که در آثار کاریکاتوریست‌های ۸۸ کشور دنیا مورد توجه قرار گرفت. □

● مجموعه تلویزیونی «افرا» به کارگردانی بهرنگ توفیقی و تهیه‌کنندگی مشترک مجید مولایی و محمد کامبیز دارابی به تازگی وارد مرحله پیش تولید شده است. مهدی سلطانی به عنوان نخستین بازیگر به این سریال پیوسته و مراحل انتخاب دیگر بازیگران اصلی و عوامل پشت‌دوربین در حال انجام است. این درام اجتماعی و خانوادگی که قصه آن در فضای معاصر می‌گذرد، برای پخش از شبکه یک آماده می‌شود. □

● مجموعه تلویزیونی «سرزده» به کارگردانی بهادر اسدی از سه‌شنبه. یازدهم شهریور ماه از شبکه یک پخش خواهد شد. □

● کودک کرمانی با نقاشی چهره خود در دوران کرونا در میان برگزیدگان نمایشگاه بین‌المللی کتاب‌خانه بلوتبرگ آلمان قرار گرفت. بیش از ۸۰۰ نقاشی از چهره‌های کودکان و نوجوانان ۳ تا ۱۸ سال از ۴۲ کشور از جمله فرانسه، ایتالیا، ارمنستان، اوکراین، ایران، ژاپن، سریلانکا، ونزوئلا، جمهوری دومینیکن، ایالات متحده آمریکا و... به این کتابخانه بین‌المللی ارسال شده است. در عین حال «کودکان چگونه خود را در زمان کرونا می‌بینند»، «با آن چه برخوردی دارند»، «چه ترس‌ها و رؤیایی دارند» و «وضعیت اضطراری چگونه زندگی آنها را تغییر داده است» از موضوع‌های فراخوان نمایشگاه بنیاد بین‌المللی کتابخانه کودکان بلوتبرگ بود. □

روی خط سینما

● سی‌ویکمین جشنواره بین‌المللی فیلم کوتاه سانپائولو در کشور برزیل سه فیلم کوتاه ایرانی را به نمایش گذاشته است. در این رویداد سینمایی فیلم‌های کوتاه «آخر هفته» به کارگردانی و نویسندگی آریو متوقع، «دیگری» ساخته مشترک آکو زندکریمی و سامان حسین پور و «کالیما» به کارگردانی و نویسندگی اشکان احمدی به نمایندگی از سینمای ایران حضور دارند. □

● پانزده فیلم از آثار جشنواره ونیز ۲۰۲۰ از جمله «جنایت بی‌دقت» و «دشت خاموش» دو نماینده سینمای ایران به صورت آنلاین به نمایش گذاشته می‌شود. افاق‌ها و بیناله کالج جشنواره ونیز از طریق سایت جشنواره فیلم ونیز و با بلیت فروشی عمومی به نمایش گذاشته می‌شوند. در میان فیلم‌هایی که امسال برای نهمین دوره «Web Theater» جشنواره ونیز انتخاب شده‌اند، دو فیلم ایرانی «جنایت بی‌دقت» ساخته شهرام مکرری و «دشت خاموش» از احمد بهرامی نیز حضور دارند که هر دو نماینده سینمای ایران در بخش افاق‌های هفتاد و هفتمین جشنواره فیلم ونیز هستند. □

● چهل و هشتمین دوره جوایز آئی اوپل ۲۰۲۱ برگزار می‌شود. این سازمان ماه اکتبر اعلام می‌کند که این برنامه با توجه به همه‌گیری ویروس کرونا فیزیکی یا مجازی خواهد بود. سو شکسپیر قائم مقام آسفاهاالیوود گفت: «آنچه بیماری کرونا به ما آموخته انعطاف‌پذیری است و صرف نظر از نحوه رایه این مراسم، برگزاری این مراسم برای احترام و تجلیل از همه استعدادها در جامعه انیمیشن ما شکل می‌گیرد». □

خبر آخر

آلن ریچ همبازی آل پاچینو در «سرپیکو» درگذشت

آلن ریچ بازیگر فیلم‌هایی چون «سرپیکو»، «مسابقه تلویزیونی» و «آمیستاد» در نود و چهار سالگی درگذشت. ریچ که در اوایل همکاری‌اش با هالیوود در فهرست سیاه‌جای گرفته بود و بعد به عنوان بازیگری همه‌کاره در صدها نقش مختلف ظاهر شد، درگذشت او نود و چهار ساله بود. «سرپیکو» ساخته سیدنی لومت، «آمیستاد» استیون اسپیلبرگ و «مسابقه تلویزیونی» رابرت ردفورد از مهم‌ترین فیلم‌های این بازیگر هستند. او در نیمه دهه ۱۹۴۰ بخشی از کمیته عمل تئاتر برای آزادی ویلی مک‌گی، مرد سیاه‌پوستی از می‌سی‌سی‌پی بود که به جرم تجاوز دستگیر و در نهایت روی صندلی الکتریکی نشانده شد. حمایت او از حقوق شهروندی نامش را در فهرست سیاه هالیوود می‌قرار داد. او با دیگر نمی‌توانست به عنوان بازیگر فعالیت کند و برای حمایت از خانواده‌اش به کارگزاران او به بدل شد و بعد گالری آلن ریچ را برای حمایت از هنر مدرن افتتاح کرد. او مجموعه‌ای از لیتوگرافی‌های سالوادور دالی را منتشر کرد و بعد فیلمنامه‌ای درباره آنها در دنیای هنر نوشت. ریچ در اوایل دهه ۱۹۶۰ با «پس از مستر کلاس تئاتر» هارولد کلورمن به دنیای بازیگری بازگشت و سال ۱۹۶۶ در «سفر اسب پنجم» در کنار داستین هافمن جوان بازی کرد. او بازی در سینما را با «سرپیکو» در سال ۱۹۷۳ شروع کرد و بعد در تلویزیون ظاهر شد که «برتا» و «کوچک» و «نانی» از جمله سریال‌هایی است که او در آنها نقش آفرینی کرد. او با انتشار کتاب «چش از من» درباره تکنیک‌های بازیگری خودش نوشت. شماری از هنرموزان او به چهره‌های مشهوری بدل شدند که شارون استون، جیمی لی کورتیس، رنه روسو، دونا دیکسون، الن تیک‌ولری میلز از جمله آنها هستند. □

تبعات موج افشاکاری اینترنتی حقیقت یا خصومت؟ مسئله این است!

به دنبال بحث‌های مطرح شده در فضای مجازی درباره آزارهای وارد شده بر شماری از بانوان که در نهایت نام برخی چهره‌های سرشناس دنیای هنر نیز به میان کشیده شد؛ جمال خندان وکیل دادگستری و مشاور حقوقی «خانه سینما» گفت: «این قبیل ادعاها در اغلب کشورها وجود دارد و معمولاً تعدادی از آنها به حق و تعدادی هم نادرست و با سوءنیت از آب در می‌آید، البته به فرض که چند ادعای اخیر مطرح شده در فضای مجازی صحیح هم باشد، باز هم در مقام مقایسه، جامعه هنری ایران از جمله پاک‌ترین جوامع هنری کشورهاست، هر چند حتی یک مورد از این‌گونه خلاف‌ها هم برای فرهنگ جامعه ایرانی زبینه نیست.»

وکیل خانه سینما در ادامه بیان کرد: «نمی‌شود منکر این بود که در هر قشری احتمال حضور افراد متخلف و هوس باز وجود دارد و همان‌طور که گفتم این موضوع تنها مختص به ایران هم نیست اما به این نکته حائز اهمیت باید توجه کرد که همیشه احتمال دارد در این میان کسانی هم پیدا شوند که از این آب گل آلود برای خود ماهی بگیرند و بر اساس خصومت شخصی یا حتی پس‌زمنی‌های کلاسی و کلاهدراری بخواهند نام برخی از هنرمندان را بر زبان‌ها بیندازند، اتهامی به آنها زده و عقده‌های ناشی از خصومت‌ها و سوءاستفاده‌های شخصی خود را بر سر هنرمندان خالی کنند و یکبار و چهره عمومی یک هنرمند پاک را از بین ببرند.»

این وکیل دادگستری درباره تبعات این ادعاها نیز گفت: «در صورت احراز تعرض، فرد خاطی از سوی دادگاه به شلاق محکوم شده و در مواردی حتی می‌تواند مجازات اعدام برای فرد خاطی داشته باشد، ولی در عین حال چنانچه مدعی نتواند ادعای خود را ثابت کند و از سوی دیگر در دادگاه ثابت شود که شاکی در راستای سوءاستفاده از افراد اقدام به طرح موضوع و شکایت خود کرده است آنگاه به جرم افترا به مجازات یک ماه تا یک سال حبس یا تا ۲۴ ضربه شلاق محکوم خواهد شد و چنانچه نسبت ناروایی زنا به کسی داده باشد به مجازات حد قذف یعنی ۸۰ ضربه شلاق محکوم خواهد شد.» □

خبرگزاری مهر □

درگذشت منوچهر طیب، پیشکسوت سینمای مستند ایران

همراه باد در دل تنهایی کویر رفت...

✍ [یولاد امین] منوچهر طیب درگذشت. این مستندساز پیشکسوت که مدت‌ها بود با بیماری دشواری دست‌وپنجه نرم می‌کرد، هشتاد و سه سال داشت و در شهر وین اتریش زندگی می‌کرد. طیب از دی‌ماه ۹۸ متوجه بیماری سخت خود شده و برای درمان ۶ ماه در بیمارستانی در شهر وین بستری شده بود. نوروز امسال اعلام شد که حال عمومی او بهتر و از بیمارستان مرخص شده است. روز گذشته اما در پی عوارض همین بیماری این استاد خوش‌نام سینمای مستند دار فانی را وداع گفت. منوچهر طیب که از سال ۱۳۴۲ با ساخت فیلم «سفال» کارنامه مستندسازی خود را آغاز کرد، حدود ۶ دهه نزدیک به ۱۰۰ فیلم که اغلب درباره میراث فرهنگی و تاریخی بودند، کارگردانی کرد. او در تمام سال‌های فعالیت در ایران محبوب بود و در سیزدهمین دوره جشنواره بین‌المللی «سینما حقیقت» ضمن برپایی نکوداشتی با اهدای نشان فیروزه حقیقت از او تجلیل شده بود.

حوزه‌های گوناگون علمی، تاریخی، معماری، انسان‌شناسی، هنرشناسی، ایران‌شناسی و... صاحب آثار متعددی است. مهم‌ترین ویژگی آثار منوچهر طیب که ماندگاری آنها را رقم زده، نگاه اجتماعی معترض و اوست که باعث می‌شد برخی از مستندهایش به مستندهای سیاسی تنه‌زده و همین‌هم‌گاه باعث تکه‌تکه شدن و توقیف آثارش می‌شد.

از زبان منوچهر طیب

منوچهر طیب به خصوص در سال‌های اخیر نگاه مثبت و خوش‌بینانه‌ای به آینده سینمای مستند داشت و بر این باور بود که «برخلاف سال‌های گذشته که سینمای تجاری راه خودش را می‌رفت و سینمای مستند هم راه خودش را؛ اما سینمای مستند در جهان جای خودش را باز کرده و مورد توجه قرار گرفته است و همین که در بسیاری از سینماها در جهان به اکران فیلم‌های مستند می‌پردازند، اتفاقی نویدبخش است.» طیب البته اذعان داشت که پیشرفت فیلم‌های مستند هم در این امر بی‌تأثیر نبوده، «مستندهای این روزگار چهره متفاوتی دارند و مانند گذشته نیست که فیلمی تهیه و نمایشی داشته باشد. مستندهای امروز روایی‌تر شده‌اند و بسته به ظرفیت‌هایی که دارند، گاهی هم بازسازی می‌شوند. مستند از فرمت خشک گذشته فاصله گرفته و سعی بر این دارد که تماشاگر بیشتری را جذب کند.»

به باور کارگردان «همراه باد در دل تنهایی کویر» سینمای ایران نیز از این پیشرفت دور نمانده: «سینمای مستند ما هم در حال توسعه است. تولید بیش از هزار فیلم مستند در مدت یک‌سال آمار بالایی است. چه خوب که این روزها همه می‌توانند با استفاده از ابزارهای مدرن فیلم دلخواه خود را بسازند و این باعث رقابت بیشتر می‌شود.»

این پیشکسوت سینمای مستند عقیده داشت اگر سینمای ایران رابطه نزدیک‌تری با مستند داشت، الان گام‌ها از جایگاه فعلی‌اش جلوتر بود: «کاش سینمای ما هم مانند سینمای نئورئالیستی ایتالیا بیشتر به سمت مستند شدن می‌رفت. اگر تمام فیلم‌های ارزشمند ساخته شده را با دقت نگاه کنید، متوجه خواهید شد که سازنده آن گوشه چشمی به سینمای مستند داشته است، اما متأسفانه در ایران این اتفاق رخ نداده و سینمای ما ابتدا به سینمای هند و سپس هالیوود متمایل شد.» □

طیب، گلستان و آمریکایی‌ها...

همایون امامی، مستندساز: «مستندسازی در ایران عملاً از فعالیت‌های گروه سیراکویز آغاز می‌شود که با نمایش سیار فیلم در روستاها می‌کوشیدند چهره‌های صمیمی و دوست‌داشتنی از آمریکا ترسیم کنند. نیروی تأثیرگذار دیگر در سینمای مستند ایران ابراهیم گلستان است که نقش تاریخی غیرقابل انکاری در پیشبرد سینمای روشنفکرانه داستانی از یک سو و مستندهای جدی از سوی دیگر دارد. جریان تأثیرگذار دیگر هم تحصیل‌کردگان سینما در خارج از ایران بودند. کسانی مانند فرخ‌غفاری، فریدون رهنما، مصطفی فرزانه، دکتر هوشنگ کاووسی، هژیر داریوش، احمد فاروقی قاجار، منوچهر طیب، کامران شیردل، خسرو سینایی و... که در این میان نقش منوچهر طیب از دیگران پررنگ‌تر است؛ چرا که تنها اوست که به صورتی متمرکز به توسعه و گسترش عملی سینمای مستند ایران همت گماشت.»

منوچهر طیب متولد سال ۱۳۱۶ در تهران، دانش‌آموخته رشته معماری در دانشگاه فنی وین و فارغ‌التحصیل کارگردانی سینما و تلویزیون از دانشکده سینمایی آکادمی دولتی موسیقی و هنرهای نمایشی اتریش بود. او از سال ۱۳۴۲ با ساخت فیلم «سفال» به حرفه مستندسازی روی آورد و در ۵۷ سال اخیر، نزدیک به ۱۰۰ فیلم ارزشمند مستند و آموزشی در زمینه میراث فرهنگی و تاریخی کارگردانی کرد. او همچنین استاد رشته سینما در دانشکده هنرهای دراماتیک و تلویزیون، سرپرست رشته سینما تئاتر و عکاسی دانشکده علوم ارتباطات اجتماعی تهران و عضو هیات داروان یونسکو در جشنواره بین‌المللی فیلم کوتاه لهستان بود.

در زندگی نامه منوچهر طیب که بعد از درگذشت او در فضای مجازی منتشر شد آمده که منوچهر طیب به عنوان یک ایران‌شناس قهار شناخته می‌شود. کسی که می‌گویند از جمله افرادی بود که به صورت متمرکز برای توسعه و گسترش عملی سینمای مستند در ایران تلاش کرد. طیب معتقد بود فرهنگ جریانی سیال است که در ارتباط با دیگران معنا می‌یابد. او برای ایجاد این ارتباط، تلاش می‌کرد سابقه و فرهنگ کهن و کنجینه ایرانی را به دنیا معرفی کند و در این زمینه گفته بود: «امروز باید وقت بگذاریم و کشور خود را به جهانیان بشناسانیم. سینما این امکان را به ما می‌دهد که نه تنها فرهنگ و جغرافیای ایران را برای خودمان روشن کنیم، بلکه می‌توانیم وجوه آن را برای اروپاییان و در کل غیرایرانیان نیز روشن کنیم.»

آثار و ویژگی‌ها

منوچهر طیب در دوران فعالیتش با فیلم‌هایی مانند سفال، سرامیک، ریتم، مسجد جامع اصفهان، چهلستون، ایران سرزمین ادیان، معماری دوران صفوی، معماری اسلامی ایران: دوره ایلخانی، اصفهان هندسه‌ای در مقیاس انسانی، سد راه شن، وانگه روان جهان گله کرد، همراه باد در دل تنهایی کویر، دریای پارس و زاگرس گاهواره تمدنی کهن خود را به عنوان یکی از بهترین و بزرگ‌ترین مستندسازان این سامان تثبیت کرد. علاوه بر فیلم‌های مستند، از منوچهر طیب کتاب‌های «همراه باد در دل تنهایی کویر» و «دریای پارس» نیز چاپ و منتشر شده است. تنها فیلم داستانی کارنامه طیب «سوزن‌بان» است که در سال ۱۳۵۰ ساخته شده است. طیب مثل دیگر مستندسازان هم دوره‌اش «کامران شیردل» و «محمد رضا اصلانی» بعد از تنها فیلم داستانی‌اش از سینمای داستانی دور شد و تلاشش را بر سینمای مستند متمرکز کرد. درباره منوچهر طیب فیلمی به نام «سفر در امتداد سرزمین کهن» به کارگردانی کاوه بهرامی مقدم و تهیه‌کنندگی رضا میرکریمی نیز ساخته شده است.

منوچهر طیب در دوران فعالیتش جوایزی مانند دیپلم افتخار جشنواره برلین برای فیلم «مسجد جامع اصفهان»، دیپلم افتخار جشنواره وین برای فیلم‌های «ریتم» و «ایران سرزمین ادیان»، دیپلم افتخار جشنواره مسکو برای فیلم «اصفهان هندسه‌ای در مقیاس انسانی»، دیپلم افتخار جشنواره رشد برای فیلم «وانگه روان جهان گله کرد»، لوح سیمین بهترین فیلمنامه و کارگردانی از جشنواره تورنتو برای فیلم «همراه باد در دل تنهایی کویر»، فیلم برگزیده جشنواره لوکارنو برای فیلم «همراه باد در دل تنهایی کویر»، جایزه سیمین دلفان از جشنواره بین‌المللی فیلم‌های مستند و آموزشی تهران برای فیلم «سرامیک» و لوح زرین جایزه شهید آوینی برای فیلم «دریای پارس» دریافت کرده است.

درباره آثار منوچهر طیب گفته شده که این آثار اغلب از پژوهشی ژرف برای ساخت اثر بهره‌مند بوده‌اند.

او همچنین به عنوان مستندسازی تجربه‌گر معروف بود و در ساخت مستندهایش شیوه‌هایی را می‌آموذ که کمتر تجربه شده یا اصلاً کار نشده بود.

تنوع موضوعی دیگر ویژگی منحصر به فرد کلیت کارنامه منوچهر طیب است. او در